

دستورالعمل اجرایی معاملات سلف استاندارد در بورس کالای ایران
مشمول بر ۴۴ ماده و ۲۲ تبصره مصوب ۹۲/۱/۲۴

فصل اول: تعاریف و کلیات

ماده ۱- تعاریف

اصطلاحات و واژه‌هایی که در این دستورالعمل به کار رفته‌اند دارای معانی زیر می‌باشند. معانی سایر اصطلاحات و واژه‌های تعریف نشده در این دستورالعمل حسب مورد مطابق تعاریف موجود در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا مصوب ۱۳۸۹/۷/۵ شورای عالی بورس و اوراق بهادار، دستورالعمل تسویه و پایاپای بورس کالای ایران مصوب ۸۹/۰۸/۲۲ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار و دستورالعمل پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران مصوب ۱۳۸۷/۲/۲ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار می‌باشند.

۱- اختیار خرید تبعی: اختیار معامله‌ای است که حسب مورد همراه با معامله سلف استاندارد، از سوی خریدار به عرضه کننده داده می‌شود که براساس آن عرضه کننده، اختیار خرید مقدار مشخصی از دارایی پایه به "قیمت اعمال" را در تاریخ سررسید خواهد داشت. تعهد موضوع قرارداد اختیار خرید تبعی به موجب قرارداد سلف استاندارد، منحصراً به خریدار آن انتقال می‌یابد.

۲- اختیار فروش تبعی: اختیار معامله‌ای است که حسب مورد همراه با معامله سلف استاندارد، از سوی عرضه کننده به خریدار داده می‌شود که براساس آن خریدار اختیار فروش مقدار مشخصی از دارایی پایه به "قیمت اعمال" را در تاریخ سررسید خواهد داشت. این اختیار به موجب قرارداد سلف استاندارد منحصراً به خریدار آن انتقال می‌یابد.

۳- اطلاعیه عرضه اولیه: گزارشی است از مشخصات قرارداد سلف استاندارد و شرایط عرضه در قالب فرم‌هایی که به تصویب هیئت مدیره بورس رسیده و برای عموم منتشر می‌شود.

۴- آخرین روز معاملاتی: آخرین روزی است که امکان معامله نماد معاملاتی مربوط به قرارداد سلف استاندارد در بورس وجود دارد.

۵- تسویه نقدی: تسویه نهایی قرارداد سلف استاندارد به طور نقدی براساس قیمت پایانی آخرین روز معاملاتی که منجر به سقوط تعهدات طرفین می‌شود.

۶- تسویه نهایی: تسویه نقدی یا تحویل فیزیکی که طبق ضوابط این دستورالعمل انجام می‌شود.

۷- تحویل فیزیکی: تسلیم دارایی پایه در دوره تحویل توسط عرضه کننده به دارنده گواهی سلف استاندارد است.

- ۸- حداقل سفارش انباشته: حداقل مقدار سفارش خرید و فروشی است که بازارگردان موظف است طبق قرارداد بازارگردانی جهت نماد معاملاتی مورد بازارگردانی در سامانه معاملاتی بورس به صورت فعال نگه دارد.
- ۹- حداقل قیمت خرید روزانه: حداقل قیمتی است که بازارگردان بصورت روزانه متعهد به خرید سلف استاندارد است.
- ۱۰- حداقل معاملات روزانه: حداقل میزان معاملات در هر نماد است که بازارگردان موظف به انجام آن در یک روز معاملاتی مطابق با مفاد این دستورالعمل می‌باشد.
- ۱۱- دارایی پایه: دارایی موضوع قرارداد سلف استاندارد پذیرش شده است.
- ۱۲- دامنه مظنه: حداکثر اختلاف بین قیمت سفارش خرید و سفارش فروش در هر نماد معاملاتی به درصد است که بازارگردان آن نماد، در سامانه معاملاتی بورس وارد می‌نماید. این درصد نسبت به قیمت سفارش خرید محاسبه می‌شود.
- ۱۳- دامنه نوسان قیمت روزانه: دامنه قیمت مجاز ورود سفارش در هر جلسه معاملات می‌باشد که نسبت به قیمت پایانی آخرین روز معاملاتی قبل تعیین می‌شود.
- ۱۴- دوره تحویل: دوره‌ای است که طی آن تحویل فیزیکی دارایی پایه توسط عرضه‌کننده انجام می‌شود.
- ۱۵- دوره عرضه اولیه: مدت زمانی است که طی آن دارایی پایه توسط عرضه‌کننده طبق ضوابط این دستورالعمل عرضه خواهد شد.
- ۱۶- دوره معاملاتی: فاصله زمانی اولین تا آخرین روز معاملات هر نماد معاملاتی مربوط به قرارداد سلف استاندارد است که جزئیات آن در مشخصات قرارداد تعیین می‌شود.
- ۱۷- روز کاری: روزهای مجاز معاملاتی است که توسط هیئت مدیره بورس جهت انجام معاملات سلف استاندارد تعیین می‌شود.
- ۱۸- عرضه‌کننده: شخصی که براساس قوانین و مقررات اقدام به عرضه کالا در بورس نموده و متعهد به تحویل کالا طبق مفاد این دستورالعمل می‌باشد.
- ۱۹- قرارداد سلف استاندارد: قراردادی است که براساس آن عرضه‌کننده مقدار معینی از دارایی پایه را مطابق مشخصات قرارداد سلف استاندارد در ازای بهای نقد به فروش می‌رساند تا در دوره تحویل به خریدار تسلیم نماید. خریدار می‌تواند معادل دارایی پایه خریداری شده را طی قرارداد سلف موازی استاندارد موضوع مواد ۲ و ۳ این دستورالعمل، به فروش رساند. قرارداد مذکور نیز در این دستورالعمل به اختصار قرارداد سلف استاندارد نامیده می‌شود.
- ۲۰- قیمت اعمال: قیمتی است که براساس قرارداد اختیار معامله می‌توان حسب مورد اقدام به خرید یا فروش دارایی پایه با آن قیمت نمود.
- ۲۱- قیمت پایانی: قیمتی است که براساس روش تعیین شده در این دستورالعمل برای هر نماد معاملاتی در پایان هر جلسه رسمی معاملاتی توسط بورس محاسبه و اعلام می‌شود.

۲۲- گواهی سلف استاندارد: سندی است کاغذی یا الکترونیکی که مشتمل بر مجموع دارایی خریدار از یک نماد معاملاتی در قراردادهای سلف استاندارد می‌باشد که توسط اتاق پایاپای صادر می‌شود. فرم گواهی سلف استاندارد توسط هیئت مدیره شرکت تصویب می‌شود.

ماده ۲- قرارداد سلف موازی استاندارد دارای شرایط زیر می‌باشد:

۱- هر قرارداد سلف موازی استاندارد مستقل از قراردادهای سلف استاندارد دیگر است.

۲- طی آن معادل دارایی پایه خریداری شده، به فروش می‌رسد.

۳- مطابق مشخصات قرارداد در عرضه اولیه، منعقد می‌گردد.

ماده ۳- هم زمان با عقد قرارداد سلف موازی استاندارد، عقد حواله‌ای به شرح زیر منعقد می‌گردد:

۱- فروشنده تحویل دارایی پایه را به عرضه‌کننده حواله می‌کند.

۲- عرضه‌کننده متعهد به تحویل دارایی پایه براساس حواله مذکور خواهد بود.

فصل دوم: اقدامات پیش از عرضه و عرضه اولیه

ماده ۴- مشخصات قرارداد سلف استاندارد به پیشنهاد بورس به تصویب هیأت پذیرش می‌رسد و حداقل شامل موارد زیر است:

۱- دارایی پایه

۲- مشخصات دارایی پایه و حسب مورد استاندارد دارایی پایه

۳- نام و مشخصات تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان

۴- اندازه قرارداد

۵- دوره عرضه اولیه قرارداد

۶- دوره معاملاتی قرارداد

۷- دوره تحویل

۸- سررسید قرارداد

۹- حجم عرضه در عرضه اولیه

۱۰- حداکثر حجم قابل عرضه

۱۱- واحد/ واحدهای پولی قیمت

۱۲- مکان‌های تحویل

۱۳- خسارت‌ها

۱۴- حداقل تغییر قیمت

۱۵- شرایط لازم جهت تحویل فیزیکی کالا و اطلاعات و مستندات مورد نیاز

۱۶- قیمت اعمال در اختیار فروش تبعی (در صورت وجود)

۱۷- قیمت اعمال در اختیار خرید تبعی (در صورت وجود)

۱۸- روش عرضه اولیه

۱۹- شرایط بازارگردانی طی دوره معاملاتی (در صورت وجود)

۲۰- سقف حجم هر سفارش

۲۱- دامنه نوسان قیمت

۲۲- سایر اطلاعات و مستندات به تشخیص هیئت پذیرش

تبصره ۱: کلیه مستندات پیوست مشخصات قرارداد جزء لاینفک آن می‌باشند.

تبصره ۲: تغییرات بعدی مشخصات قرارداد منوط به تصویب هیئت پذیرش می‌باشد. این

تغییرات حداقل سه روز کاری قبل از اعمال، توسط بورس اطلاع‌رسانی می‌شود.

ماده ۵- دارایی پایه قرارداد سلف استاندارد از بین کالاهای پذیرفته‌شده در بورس یا دارای بازار نقدی قوی انتخاب می‌شود.

تبصره: در صورتی که دارایی پایه از بین کالاهای پذیرفته شده در بورس انتخاب شود، امیدنامه

دارایی پایه جزء لاینفک مشخصات قرارداد سلف استاندارد است.

ماده ۶- قراردادهای سلف استاندارد به یکی از روش‌های زیر عرضه اولیه می‌شوند:

۱. عرضه اولیه به روش حراج حضوری

۲. عرضه اولیه به روش گشایش

۳. عرضه اولیه به روش عرضه گسترده با قیمت ثابت

تبصره: جهت عرضه اولیه قراردادهای سلف استاندارد می‌توان از یک یا چند روش استفاده

نمود. روش‌های عرضه اولیه برای هر قرارداد سلف استاندارد در مشخصات قرارداد و

توسط هیئت پذیرش تعیین می‌شود.

ماده ۷- عرضه اولیه به روش حراج حضوری به شرح زیر است:

۱. انتشار اطلاعاتی عرضه موضوع ماده ۱۳ دستورالعمل معاملات کالا و اوراق مبتنی بر کالا در

بورس کالای ایران با قید قابلیت معامله در قالب قرارداد سلف استاندارد

۲. عرضه کالا در قالب قراردادهای سلف استاندارد در بازار معاملات کالای فیزیکی به روش

حراج حضوری

۳. تکمیل امور تسویه معامله و قطعی شدن معاملات انجام شده در بازار معاملات کالای

فیزیکی

۴. ایجاد فایل دارایی مشتریان روی نماد معاملاتی مربوط به قراردادهای سلف استاندارد به نام

خریداران

۵. گشایش نماد معاملاتی قرارداد سلف استاندارد از طریق حراج تک قیمتی، ۱۰ روز کاری پس

از روز عرضه اولیه

ماده ۸- عرضه اولیه به روش گشایش به شرح زیر است:

۱. ایجاد و تکمیل فایل دارایی عرضه‌کنندگان براساس رویه ثبت دارایی عرضه‌کنندگان مندرج

در تبصره ۱ این ماده

۲. انتشار اطلاعاتی عرضه اولیه

۳. گشایش نماد معاملاتی قرارداد سلف استاندارد از طریق حراج تک‌قیمتی، یک روز کاری پس از انتشار اطلاعیه عرضه اولیه

۴. تداوم معاملات در قالب حراج پیوسته بلافاصله پس از حراج تک‌قیمتی

تبصره ۱: ثبت دارایی مشتریان در قرارداد سلف به صورت زیر انجام می‌شود:

۱. مراجعه مشتری به اتاق پایاپای و ارائه مدارک ذیل:

الف) تضامین و یا مستندات لازم طبق مصوبه هیأت مدیره شرکت

ب) تکمیل فرم تعهد تحویل و ارائه مستندات لازم براساس فرم‌های مصوب

هیأت مدیره شرکت

۲. شرکت در صورت تکمیل مدارک حداکثر ظرف ۳ روز کاری اقدام به ثبت دارایی

مشتری و قابل معامله کردن آن می‌نماید.

تبصره ۲: بورس می‌تواند برای اشخاصی که مجاز به ثبت دارایی خود نزد اتاق پایاپای هستند

شرایطی را تعیین نماید در اینصورت اتاق پایاپای باید قبل از ثبت دارایی مشتریان

شرایط مذکور را احراز نماید.

ماده ۹- عرضه اولیه به روش عرضه گسترده با قیمت ثابت به شرح زیر است:

۱. کارگزار عرضه‌کننده موظف است اطلاعیه عرضه اولیه و مستندات پیوست آن را حداکثر تا

۱۰ روز کاری قبل از عرضه به بورس ارائه نماید. بورس موظف است پس از بررسی رعایت

مقررات مربوطه، مراتب موافقت یا عدم موافقت خود را حداکثر تا ۳ روز کاری بعد به

کارگزار عرضه‌کننده و اتاق پایاپای اعلام نماید.

۲. کارگزار عرضه‌کننده موظف است پس از اخذ موافقت‌نامه بورس در خصوص عرضه، جهت

ثبت و سپرده‌گذاری قراردادهای سلف استاندارد، مستندات زیر را حداکثر تا ۶ روز کاری

قبل از عرضه به اتاق پایاپای ارائه نماید. در صورتی که مستندات و مدارک موضوع این بند

طی مهلت مقرر و بصورت کامل به اتاق پایاپای ارائه شود، اتاق پایاپای موظف است پس از

بررسی رعایت ضوابط مربوط به تعهدات، تضامین و سایر مقررات مربوطه، مراتب موافقت یا

عدم موافقت خود را حداکثر تا ۲ روز کاری بعد به کارگزار عرضه‌کننده و بورس اعلام

نماید.

۲-۱- تضامین و سپرده‌های مورد نیاز جهت عرضه کالا طبق ضوابط تضمین مصوب هیئت

مدیره شرکت

۲-۲- تضامین مربوط به بازارگردانی قراردادها؛ حسب مورد

۲-۳- اطلاعیه عرضه اولیه که به تایید بورس رسیده است.

۳. بورس اطلاعیه عرضه اولیه قراردادهای سلف استاندارد را که مشتمل بر موارد زیر است

حداکثر تا یک روز کاری پیش از عرضه اولیه از طریق سایت رسمی خود منتشر می‌نماید:

۳-۱- مشخصات قرارداد سلف استاندارد

۳-۲- تاریخ شروع و پایان دوره عرضه اولیه

۳-۳- قیمت ثابت عرضه اولیه

۳-۴- تاریخ گشایش نماد معاملاتی مربوط به قرارداد سلف استاندارد در بورس

۳-۵- عاملین عرضه شامل شبکه کارگزاری و یا شبکه بانکی

۴. ایجاد و تکمیل فایل دارایی مشتریان براساس نتایج عرضه اولیه

۵. گشایش نماد معاملاتی قرارداد سلف استاندارد از طریق حراج تک‌قیمتی، ۱۰ روز کاری

پس از پایان عرضه اولیه

ماده ۱۰- کارگزار عرضه‌کننده با اخذ مجوزهای لازم می‌تواند جهت عرضه اولیه به روش عرضه گسترده با قیمت ثابت از خدمات بانکها، مؤسسات مالی و اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی و نهادهای مالی استفاده نموده و ترتیبی اتخاذ نماید تا سفارش‌گیری جهت خرید سلف استاندارد، از طریق اشخاص مذکور نیز انجام شود.

ماده ۱۱- عرضه اولیه از ابتدای دوره معاملاتی تا ۱۰ روز کاری قبل از پایان آن با شروط زیر امکان‌پذیر است:

۱- حجم عرضه‌های اولیه جدید با احتساب عرضه‌های اولیه قبلی، نباید بیشتر از حداکثر حجم قابل عرضه باشد.

۲- عرضه‌کننده باید جهت عرضه‌های اولیه جدید تضامین لازم را نزد اتاق پایاپای تودیع نماید تا اتاق پایاپای متناسب با آن فایل دارایی وی را افزایش دهد.

۳- تا یک روز کاری قبل از شروع عرضه‌های اولیه جدید، موضوع به نحو مقتضی توسط بورس اطلاع‌رسانی شود.

فصل سوم: معاملات طی دوره معاملاتی

ماده ۱۲- مراحل انجام معاملات سلف استاندارد مطابق ماده ۱۹ دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا می‌باشد.

ماده ۱۳- بورس پس از پایان جلسه معاملات روزانه، قیمت پایانی معاملات را به شرح زیر تعیین و از طریق سایت رسمی خود منتشر می‌نماید.

۱- در صورت انجام معامله طی آن جلسه معاملات، میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده به عنوان قیمت پایانی آن روز تعیین می‌شود.

۲- در صورت عدم انجام معامله طی آن جلسه معاملات، قیمت پایانی براساس روش محاسبه قیمت تئوریک مصوب هیئت پذیرش تعیین می‌شود.

ماده ۱۴- در صورتی که کارگزار خریدار یا فروشنده نسبت به معاملات انجام‌شده معترض باشند باید اعتراض خود را با ذکر دلایل برای رسیدگی تا ۲ ساعت قبل از شروع جلسه معاملاتی روز بعد به بورس اعلام نمایند. تصمیم بورس در این خصوص لازم‌الاجراست.

ماده ۱۵- عرضه اولیه و معاملات بعدی سلف استاندارد، متناسب با واحد پولی قیمت و ارزش مبنای تسویه، در نمادهای معاملاتی مجزا انجام می‌شود.

تبصره: تسویه معاملات سلف استاندارد و همچنین تسویه نهایی آن صرفاً بر مبنای واحد پولی قیمت و با ارزش مشخص شده برای آن نماد معاملاتی انجام می‌شود.
ماده ۱۶- در پایان آخرین روز معاملاتی، نماد معاملاتی جهت انجام امور تحویل و تسویه نهایی متوقف خواهد شد.

فصل چهارم: تسویه معاملات

ماده ۱۷- تسویه وجوه معاملات سلف استاندارد طی مهلت تسویه از طریق پرداخت وجه قرارداد به صورت نقدی انجام می‌شود.

تبصره: در صورتی که عرضه اولیه با روش حراج حضوری انجام شود، انجام امور تسویه معاملات عرضه اولیه تابع مقررات مربوطه در دستورالعمل تسویه و پایاپای بورس خواهد بود.

ماده ۱۸- معاملات انجام شده پس از تأیید بورس قطعی است و مسئولیت انجام امور تسویه سلف استاندارد خریداری شده در روز تسویه با کارگزار خریدار خواهد بود. در هر حال تحویل گواهی سلف استاندارد به خریدار منوط به پرداخت وجه و تسویه وی با کارگزار است.

ماده ۱۹- به منظور تسویه کامل وجوه، هر عضو اتاق پایاپای موظف است حساب یا حساب‌های عملیاتی را طبق شرایطی که اتاق پایاپای مشخص می‌کند، افتتاح نماید.

تبصره: اتاق پایاپای، حق نظارت و دریافت گزارش نقل و انتقالات و به عنوان وکیل عضو اتاق پایاپای حق برداشت از حساب یاد شده به منظور انجام عملیات تسویه و پایاپای از جمله برداشت وجوه معامله، خسارات، کارمزدها و انجام سایر وظایفی که طبق مقررات بر عهده اتاق پایاپای می‌باشد را خواهد داشت.

ماده ۲۰- اتاق پایاپای تا پایان هر روز معاملاتی، خالص وجوهی که باید به هر عضو اتاق پایاپای پرداخت یا از او دریافت کند را محاسبه و از طریق سامانه الکترونیکی، به عضو مربوطه اطلاع می‌دهد. این وجوه با کسر ارزش کل خرید عضو اتاق پایاپای از ارزش کل فروش وی محاسبه می‌شود. در محاسبه ارزش خالص معامله، مالیات، کارمزدها و سایر کسورات نیز لحاظ می‌شود.

ماده ۲۱- اطلاعیه موضوع ماده ۲۰ این دستورالعمل که به صورت الکترونیکی برای اعضای اتاق پایاپای ارسال می‌شود، باید حداقل حاوی اطلاعات زیر باشد:

الف) اطلاعیه در خصوص پایاپای روزانه عضو اتاق پایاپای:

- ۱- روز انجام معامله
- ۲- نام و کد کارگزار
- ۳- شماره اطلاعیه
- ۴- اقلام بدهکار و بستانکار حساب عضو اتاق پایاپای
- ۵- تاریخ تسویه
- ۶- خالص وجوهی که اتاق پایاپای باید به هر عضو اتاق پایاپای پرداخت یا از او دریافت کند.

ب) اطلاعات در خصوص معاملات به صورت جداگانه:

- ۱- تاریخ و ساعت انجام معامله
 - ۲- نام و کد مشتری
 - ۳- شماره قرارداد
 - ۴- اقلام بدهکار و بستانکار حساب مشتری
- ماده ۲۲- در صورتی که واحد پولی قیمت و ارزش مبنای تسویه متفاوت باشد، اتاق پایاپای وجه مورد نیاز جهت تسویه را براساس نرخ تسعیر ارزش محاسبه می‌نماید.
- تبصره: کارمزدهای انجام معامله و کسورات قانونی حسب مورد براساس ریال دریافت می‌شود.
- ماده ۲۳- در صورتی که عضو اتاق پایاپای تعهدات خود را ظرف مهلت مقرر ایفا ننماید، اتاق پایاپای می‌تواند یک یا تمام اقدامات زیر را حسب مورد بصورت مجزا یا توأم انجام دهد:
- ۱- توقف موقت فعالیت عضو اتاق پایاپای و اعلام به بورس جهت جلوگیری از تداوم معاملات وی
 - ۲- تامین تعهدات از سپرده‌ها و تضامین عضو نزد اتاق پایاپای
 - ۳- تامین کسورات از محل وجوه صندوق تضمین

فصل پنجم: بازارگردانی

- ماده ۲۴- موارد زیر به عنوان بخشی از شرایط بازارگردانی قراردادهای سلف استاندارد، در قالب مشخصات قرارداد به تصویب هیئت پذیرش می‌رسد.
- ۱- حداقل قیمت خرید روزانه
 - ۲- حداقل معاملات روزانه
 - ۳- دامنهٔ مظنه
 - ۴- حداقل سفارش انباشته
- ماده ۲۵- عرضه‌کننده باید براساس شرایط مندرج در مشخصات قرارداد، اقدام به انعقاد قرارداد بازارگردانی با بازارگردان نموده و یک نسخه از قرارداد را همزمان به اتاق پایاپای و بورس ارائه نماید.
- تبصره ۱: فرمت قرارداد بازارگردانی به تصویب هیئت مدیرهٔ بورس می‌رسد.
- ماده ۲۶- شرکت‌های کارگزاری که صلاحیت انجام فعالیت بازارگردانی را دارند، توسط سازمان به بورس اعلام خواهند شد.
- ماده ۲۷- بازارگردان موظف است برای انجام امور بازارگردانی، نیروی انسانی و امکانات معاملاتی کافی به تشخیص بورس اختصاص دهد. بازارگردان همچنین موظف است کلیه معاملات بازارگردانی، دریافت‌ها، پرداخت‌ها، هزینه‌ها و درآمدهای مرتبط با بازارگردانی را در سرفصل حساب‌های جداگانه ثبت نماید.
- ماده ۲۸- بازارگردان موظف است، سفارش‌های خرید و فروش خود را با رعایت شرایط زیر وارد سامانه معاملات بورس نماید:

- ۱- قیمت‌های پیشنهادی در این سفارش‌ها باید در دامنه مجاز نوسان باشند.
- ۲- تفاوت بین کمترین قیمت خرید در سفارش‌های خرید و بیشترین قیمت فروش در سفارش‌های فروش بازارگردان، حداکثر برابر دامنه مظنه باشد.
- ۳- حجم سفارش‌های خرید و فروش باید برابر یا بیش از حداقل سفارش انباشته تعیین شده طبق قرارداد باشد.

تبصره ۱: در صورتی که در اثر انجام معامله، حجم سفارش خرید یا فروش کمتر از حداقل سفارش انباشته شود، بازارگردان موظف است بلافاصله و حداکثر ظرف دو دقیقه، حجم سفارش‌های مزبور را با یکدیگر برابر یا بیش از حداقل سفارش انباشته نماید.

تبصره ۲: در صورتی که جهت ایفای تعهد حداقل قیمت خرید روزانه، تغییر دامنه مجاز نوسان روزانه ضرورت داشته باشد، بازارگردان باید تقاضای خود را قبل از شروع جلسه معاملاتی روزانه به بورس ارائه نماید. در این صورت بورس می‌تواند دامنه مجاز نوسان قیمت را جهت ایفای تعهدات بازارگردان تغییر دهد.

ماده ۲۹- بورس موظف است بر چگونگی انجام وظایف بازارگردان و همچنین احراز شرایط در نظر گرفته شده در این دستورالعمل نظارت نماید.

ماده ۳۰- هرگاه حجم معاملات بازارگردان بر روی هر نماد معاملاتی در یک روز معاملاتی، برابر یا بیش از حداقل معاملات روزانه در مشخصات قرارداد شود، تعهد بازارگردان در خصوص رعایت حداقل سفارش انباشته در آن روز معاملاتی ایفا شده تلقی می‌شود.

ماده ۳۱- بورس برای بازارگردانی، یک ایستگاه معاملاتی جداگانه بدون دریافت هیچ‌گونه هزینه‌ای از این بابت در اختیار بازارگردان خواهد گذاشت. انجام سایر معاملات از ایستگاه معاملاتی مخصوص بازارگردانی مجاز نیست.

ماده ۳۲- سقف کارمزد بورس از معاملات بازارگردان ده درصد سقف کارمزد بورس از معاملات معمول است. بورس می‌تواند کارمزد خود از معاملات بازارگردان را کمتر از سقف مقرر در این ماده، تعیین نماید.

ماده ۳۳- در صورتیکه بازارگردان مفاد این دستورالعمل را نقض کند یا به تعهدات خود در زمینه بازارگردانی عمل ننماید، موضوع در مرجع رسیدگی مربوطه طرح و رسیدگی می‌شود. مرجع رسیدگی مربوطه در صورت احراز تخلف یک یا چند حکم از احکام زیر را به تناسب صادر می‌نماید:

- (الف) تذکر کتبی بدون درج در پرونده
- (ب) تذکر کتبی با درج در پرونده
- (ج) پرداخت تمام یا قسمتی از کارمزد معاملات و هزینه ایستگاه معاملاتی که در طول فعالیت بازارگردانی از پرداخت آن معاف بوده است.
- (د) تعلیق فعالیت بازارگردانی بازارگردان برای مدت حداکثر دو سال

- ه) لغو مجوز بازارگردانی
- و) محرومیت بازارگردان از دریافت مجوز بازارگردانی حداکثر تا مدت دو سال
- ز) لغو تمام یا بخشی از امتیازاتی که به دلیل انجام فعالیت بازارگردانی به بازارگردان تعلق گرفته است.
- تبصره: اعمال مجازات‌های موضوع این ماده مانع از اعمال مجازات‌های پیش‌بینی شده برای نقض سایر قوانین و مقررات نخواهد شد.
- ماده ۳۴- سفارش‌های خرید و فروش بازارگردان در هر نماد معاملاتی از نظر اولویت انجام، با سایر مشتریان برابر است.

فصل ششم: تسویه نهایی

- ماده ۳۵- قراردادهای سلف استاندارد پس از آخرین روز معاملاتی، وارد دوره تحویل می‌شود و فرآیند تسویه نهایی به شرح مفاد این فصل انجام می‌شود.
- ماده ۳۶- در خصوص آن دسته از قراردادهایی که حسب مشخصات قرارداد امکان تسویه نقدی آن وجود ندارد، تحویل دارایی پایه به دارندگان گواهی سلف استاندارد در پایان آخرین روز معاملاتی حسب ضوابط تحویل فیزیکی دارایی پایه موضوع بخش پنجم دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات بورس کالای ایران انجام خواهد شد.
- ماده ۳۷- در خصوص آن دسته از قراردادهای سلف استاندارد که حسب مشخصات قرارداد امکان تسویه نقدی آن وجود داشته باشد، شرایط تسویه نهایی به شرح زیر است:
۱. تحویل فیزیکی دارایی پایه قراردادهای موضوع این ماده منوط به اعلام آمادگی تحویل (به ترتیبی که هیأت مدیره شرکت تعیین و اعلام می‌کند) حداکثر تا ساعت ۱۶ روز کاری پس از آخرین روز معاملاتی به اتاق پایاپای خواهد بود. عدم اعلام آمادگی تحویل طی مهلت مذکور به منزله انصراف از تحویل دارایی پایه و درخواست تسویه نقدی قرارداد است. در صورت اعلام آمادگی تحویل، تحویل دارایی پایه حسب ضوابط تحویل فیزیکی دارایی پایه موضوع بخش پنجم دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات بورس کالای ایران انجام خواهد شد.
۲. جهت تسویه نقدی قراردادها، اتاق پایاپای ارزش قراردادهای سلف استاندارد را براساس قیمت پایانی آخرین روز معامله (حاصلضرب اندازه قرارداد در قیمت پایانی آخرین روز معاملاتی) محاسبه و معادل آن را از عرضه‌کننده اخذ و به حساب کارگزاران یا مشتریان (حسب شرایط اعلامی شرکت) واریز می‌نماید.
- تبصره ۱: در خصوص قراردادهای موضوع این ماده در صورتی که طبق مشخصات قرارداد شرایطی جهت تحویل فیزیکی کالا تعیین شده باشد، عدم احراز شرایط مذکور تا پایان آخرین روز معاملاتی به منزله انصراف خریدار از تحویل فیزیکی دارایی پایه و درخواست تسویه نقدی قرارداد است.

تبصره ۲: در خصوص قراردادهای موضوع این ماده در صورتی که به هر دلیل امکان تحویل دارایی پایه از طرف عرضه کننده فراهم نگردد، قراردادهای سلف خریدارانی که وی متعهد به تحویل به آنها می‌باشد، تسویه نقدی شده و خسارات تعیین شده در مشخصات قرارداد نیز از عرضه کننده اخذ و به خریدار پرداخت می‌شود.

تبصره ۳: در صورتی که به تشخیص سازمان، ظن دستکاری در قیمت‌ها در خصوص قیمت پایانی آخرین روز معاملاتی وجود داشته باشد، قیمت پایانی براساس روش محاسبه قیمت تئوریک مصوب هیأت پذیرش تعیین می‌شود.

تبصره ۴: در صورت امکان خرید از چند کارگزاری یا از طریق درگاه‌های سیستم بانکی توسط خریدار، نحوه واریز وجوه ناشی از تسویه نقدی به حساب خریدار توسط شرکت تعیین و حداکثر سه روز کاری قبل از آخرین روز معاملاتی اطلاع‌رسانی خواهد شد.

ماده ۳۸- دارندگان گواهی‌های سلف استاندارد که توسط اتاق پایاپای جهت تحویل فیزیکی دارایی پایه اعلام شده‌اند، باید اطلاعات و مستندات لازم جهت انجام امور مربوط به تحویل فیزیکی را طی مهلت مقرر به عرضه کننده ارائه نمایند.

تبصره: اطلاعات و مستندات لازم و مهلت مقرر موضوع این ماده در مشخصات قرارداد سلف استاندارد قید می‌شود.

ماده ۳۹- در صورتی که قرارداد سلف استاندارد طبق مشخصات قرارداد دارای اختیارات خرید یا فروش تبعی باشد، باید اقدامات زیر در آخرین روز معاملاتی انجام شود:

۱. دارنده اختیار باید مراتب اعمال آن را حداکثر تا پایان آخرین روز معاملاتی قرارداد طبق رویه‌ای که هیأت مدیره شرکت تعیین می‌کند به اتاق پایاپای اعلام نماید.

۲. اتاق پایاپای پس از تطبیق درخواست‌های اعمال ارائه شده با گواهی سلف استاندارد در پایان آخرین روز معاملاتی، لیست معاملات منتج از اعمال اختیارات تبعی را به بورس ارائه می‌نماید.

۳. معاملات موضوع بند قبل این ماده در سامانه معاملاتی بورس ثبت و طبق ضوابط تسویه معاملات در این دستورالعمل تسویه می‌گردد.

۴. فرآیند تسویه نهایی قراردادهایی که اختیار خرید یا فروش تبعی آن اعمال نشده است، مطابق مواد ۳۶، ۳۷ و ۳۸ انجام می‌شود.

تبصره: امکان اعمال قرارداد اختیار معامله به میزان کسری از اندازه قرارداد وجود ندارد.

فصل هفتم: سایر موارد

- ماده ۴۰- در صورت وجود اطلاعات یا وقوع شرایط اضطراری که تاثیر با اهمیتی بر قیمت قرارداد سلف استاندارد و یا تصمیم سرمایه‌گذاران داشته باشد، بورس می‌تواند معاملات را حداکثر به مدت یک جلسه معاملاتی متوقف نموده و موضوع را جهت رفع موارد توقف پیگیری نماید. همچنین در صورتیکه ظن استفاده از اطلاعات نهانی یا دستکاری قیمت در معاملات وجود داشته باشد و یا تغییرات غیرعادی قیمت مشاهده شود، سازمان می‌تواند دستور توقف نماد معاملاتی مربوط به آن قرارداد را صادر نماید. در این حالت بورس باید بلافاصله اقدام به توقف نماد معاملاتی مربوطه نموده و تا رفع دلایل توقف نماد، موضوع را پیگیری نماید. نمادهایی که با دستور سازمان متوقف شده‌اند پس از موافقت سازمان بازگشایی می‌شوند.
- تبصره: توقف معاملات بیش از یک جلسه معاملاتی توسط بورس صرفاً با موافقت سازمان امکان‌پذیر می‌باشد.
- ماده ۴۱- در صورتی که ظن دستکاری قیمت یا استفاده از اطلاعات نهانی وجود داشته باشد بورس می‌تواند معاملاتی را که با نوسان غیرعادی قیمت یا حجم غیرعادی انجام شود تأیید ننماید.
- ماده ۴۲- چنانچه مواعد زمانی تعیین شده در این دستورالعمل مصادف با روزهای تعطیل رسمی باشد، آن روز در رعایت مواعد زمانی این دستورالعمل به حساب نمی‌آید و روز پس از ایام تعطیل، موعد مقرر محسوب می‌شود.
- ماده ۴۳- در صورت نقض هر یک از مفاد این دستورالعمل توسط اشخاص ذیربط، بورس موظف است براساس مقررات مربوطه مراتب را به مرجع ذیصلاح گزارش نماید.
- ماده ۴۴- موارد پیش‌بینی نشده در این دستورالعمل تابع مقررات حاکم بر معاملات در بورس کالای ایران (سهامی عام) خواهد بود.